

नवीन हक्कांची जाणीव हवी!

Sunday, September 11, 2011 AT 12:00 AM (IST)

Tags: saptrang

'बुकगंगा डॉट कॉम'चे संचालक मंदार जोगळेकर यांची मुलाखत प्रसिद्ध झाल्यावर ज्योत्स्ना प्रकाशनाचे संचालक मिलिंद परांजपे यांनी जोगळेकर यांच्या काही मुद्द्यांना आक्षेप घेतला होता. त्यासंबंधीचा त्यांचा लेख 4 सप्टेंबरच्या पुरवणीत प्रसिद्ध करण्यात आला. या आक्षेपाबाबत आणि "बुकगंगा"च्या कामाबाबत जोगळेकर यांनी दिलेले स्पष्टीकरण'

"ई-बुक व पी-बुक यात फरक नाही" हा श्री. मिलिंद परांजपे यांचा लेख दिनांक 4 सप्टेंबरच्या 'सप्तसंग' पुरवणीत प्रसिद्ध झाला. श्री. परांजपे यांनी या लेखातून प्रकाशन क्षेत्रात येऊ घातलेले क्रांतीकारक बदल एक प्रकारे मान्य केल्याबद्दल त्यांचे निःसंकोचपणे अभिनंदन करायला हवे. माझ्या दिनांक 28 ऑगस्टला प्रसिद्ध झालेल्या 'ध्यास ई-बुकचा' मुलाखतीबाबत त्यांची काही वेगळी मते आहेत. श्री. परांजपे यांच्या लेखामुळे गोंधळाचे वातावरण तयार होऊ शकेल. त्यामुळे त्यांच्या लेखाला उत्तर देणे अपरिहार्य ठरत आहे. त्यांनी व्यक्त केलेली मतं वास्तव नाकारणारी आहेत. वास्तविक इंटरनेटच्या माध्यमातून अनेक नवनवीन गोष्टी समोर येत आहेत. तसेच नवीन प्रकारचे हक्कही तयार होत आहेत हे सत्य आहे.

बुकगंगा.कॉम ही भारतीय साहित्य जगभर पोहोचविण्याच्या उद्देशाने उभी राहिलेली एक चळवळ आहे. येथे प्रकाशक अथवा लेखक यांचेबरोबर योग्य ते करार करूनच 'ई-बुक' प्रकाशित करण्यात येते. त्यामुळे श्री. परांजपे यांनी 'बुकगंगा'ने कायदेशीर हक्कांचा भंग केल्याचा आरोप अपूर्ण माहितीतून व 'बुकगंगा'ने केलेल्या करारांबाबत अनभिज्ञ असल्याने केल्याचे दिसून येत आहे. गेल्या वर्षभरातील बुकगंगा.कॉमच्या 'ई-बुक' चळवळीत मराठी व इतर भाषेतील अनेक प्रकाशक आणि मान्यवर लेखक सहभागी झाले आहेत. 'ग्रंथाली' प्रकाशनाने आपली सर्व पुस्तके 'ई-बुक'साठी दिली. ध्यास एकच "मराठी साहित्य सर्वदूर आणि नव्या पिढीला आवडणार्या माध्यमातून पोहोचवणे". आमचा अनुभव असा आहे की, काही प्रकाशक 'ई-बुक'साठी नकार देतात त्यांचे लेखकच शेवटी 'ई-बुक'चे माध्यम स्वीकारतात, आणि आपलं साहित्य 'ई-बुक'साठी आणून देत आहेत. मी जे मुलाखतीत म्हटले आहे की, 'ई-बुक' माध्यमावर लेखकाचा वेगळा कॉपीराईटचा हक्क आहे, हे पूर्वीच्या काही न्यायालयीन निकालांवरून स्पष्ट झाले आहे, त्या क्षेत्रातील तज्ञ व्यक्तींच्या सल्ल्यावरूनच मी म्हटले आहे.

श्री. परांजपे म्हणतात, त्याप्रमाणे 'ई-बुक' बनविणे म्हणजे फक्त पुस्तक स्कॅन करणे असे नव्हे, तर त्यासाठी अनेक प्रक्रिया गरजेच्या असतात. 'ई-बुक रीडर' तयार करून त्या माध्यमातून संगणक, आय-पॅड, मोबाईल यासारख्या डिव्हायसेसवर वाचण्यासाठी साहित्य उपलब्ध करणे एवढंच नव्हे तर त्या 'ई-बुक' ची कॉपी / पायरसी न होऊ देण्यासाठीच सॉफ्टवेअर तयार करणं हीसुद्धा एक प्रक्रियाच आहे. त्यामुळे 'ई-बुक' व 'पी-बुक' ही

दोन्ही वेगळी माध्यमे आहेत. हक्क वेगळे आहेत हे नक्की. अर्थात मराठी साहित्य जगभर पोहोचविण्याची तळमळ मराठी प्रकाशकच जाणोत. त्यासाठी मराठी प्रकाशकांनी, मराठी वाचकांच्या सेवेसाठी, नवीन तंत्रज्ञानाची पूर्ण माहिती घेऊन, तंत्रज्ञानाची देवाण-घेवाण करून व्यवसायाची नवीन गणिते स्वीकारणे श्रेयस्कर ठरेल. नाहीतर अटकेपार झोंडे लावणार्या मराठी प्रकाशन व्यवसायावर 'अमेझॉन'सारखी बहुराष्ट्रीय कंपनी कधी ताबा घेईल ते कळणारसुद्धा नाही.